

Sæt dig et mål!

Vælg et job, du elsker - og du vil aldrig behøve at arbejde.
(Kong Fu Tse)

Pligt og ansvar

Alle har gjort den opdagelse, at man får energi tilbage, når man bruger energi på noget, man har lyst til at lave. Tiden flyver afsted og det hele går næsten af sig selv. Derfor er de bedste mål givetvis de, der bereder den største glæde og giver den meste energi. Det er bedre at have et gøre-mål, som man allerede om morgenen glæder sig til at gå i gang med end et arbejde, der af en eller anden grund er prisværdig, trendy eller karrierevenlig, men som til gengæld forlanger, at man skal tvinge sig selv til at gøre ting, som man ikke har lyst til. Man siger at det er "lysten der driver værket" og det er sandt. Der er oceaner af forskel på at gøre noget af lyst eller af pligt. Lyst - motivation - skaber glæde, energi og et godt helbred. Tvang skaber træthed, irritation og sygdom.

Denne erkendelse synes simpel. Men den er det ikke. I min barndom lærte jeg at pligt gik før lyst. Det skyldtes nok ikke kun de voksnes uoplysthed. Tiderne har jo forandret sig.

Immanuel Kant (1723-1804) er den nyere tids store moralfilosof. Han bliver også kaldt "pligtens apostel", fordi han fremstillede pligt som en slags hellig byrde, der var løsrevet fra hverdagens umiddelbar forståelse; pligten blev koblet sammen med det berømte absolutte imperativ. Kant skrev i sit hovedværk "Kritik der reinen Vernunft": *Pligt er en handling, der simpelthen er påkrævet, dvs. gjort ubetinget nødvendig af fornuften.*

Min egen tidshorisont - forstået som den tid, jeg har et primært eller sekundært kendskab og personligt forhold til - strækker sig to eller tre generationer bagud. Det er en periode med store forandringer. Mine bedsteforældre levede i et agerbrugssamfund. Livet var slidsomt og der var kun få penge i omløb. Diverse sygdomme og hele to verdenskrige gjorde indhug i befolkningen. Man fødte mange børn og kunne ikke regne med, at alle overlevede, til de blev voksne.

Mine forældre gennemlevede og overlevede Anden Verdenskrig. De tilhørte den generation, der skabte nyt ud af krigens ruiner. De oplevede først krig og fattigdom, siden et velfærdsboom. Fritid sammen med familien og en lejlighed med flere værelser blev reelle størrelser i Wirtschaftswunderdecenniet og ud af dobbeltheden arbejde vs. fritid voksede et dualistisk syn på dagliglivet som en vekslen mellem pligt og lyst.

Min egen generation kender hverken fattigdom eller krig på egen krop. Den er vokset op i et fredeligt og velhavende samfund. En stor palet af erhversmuligheder gjorde det muligt for mange at vælge deres arbejde af lyst i stedet for af nødvendighed. Det mest frapperende eksempel herpå er nok miljøet omkring den berømte Bill Gates, der som teenager syslede med computere i kælderens og i en alder af fyrre år sad på en kapital svarende til 110 millioner almindelige amerikaneres formue.

Generationen efter mig blev født i en tid i og en del af verden, der bød på helt unikke forhold. Det teknologiske fritids- og ferieparadis, som fortiden bare kunne drømme om og beskrive i science-fiction romaner, er blevet til virkelighed. Men selvfølgelig følger der også idag pligter med alting. Nutildags er de fleste pligter dog forholdsvis lette og naturlige følger af det, man går og laver. Det er ikke længere nødvendigt at tildele "Pligten" en kantiansk status.

Alligevel er der næsten altid i hverdagen nogle ting, man ikke gider, de såkaldt "sure" pligter. Jeg er ikke moralist, men som alle forældre tror jeg, at opfyldelse af pligt - udover at det er en daglig nødvendighed for at få tingene gjort - også er en sund øvelse. Man kan ikke forklare det uden at bruge nogle gamle og belastede ord, som "karakterdannelse" og "ansvarsbevidsthed".

1999 fik Roberto Benigni en Oscar som bedste skuespiller for sin præstation i "Livet er smukt", en tragikomisk historie om en faders forsøg på at hjælpe sin søn og sig selv igennem krig og koncentrationslejre. Ved overrækkelsesceremonien sagde Benigni, at han takkede Gud for at have givet ham en fattig barndom - en pudsig udtalelse, skulle man mene.

Michael, havde temmelig mange penge. Han havde tjent dem forholdsvis hurtigt, godt hjulpet af, at det dotcom-firma han arbejdede for, havde givet ham andel i aktierne. Michael gjorde sig overvejselser om, hvordan han skulle håndtere sin eneste søns, Johns, opvækst og især dennes forhold til penge, arbejde og livsmål. Michael var ikke selv født rig, de penge, han nu stod med, var kommet, mens han var i fyrrerne. Derfor havde han selv en udpræget pligtforfølelse og satte pris på de goder, som pengene kunne købe. Han spurgte: "Hvordan kan jeg sørge for, at min søn også får nogle af de kvaliteter, som jeg har været så heldig at få med hjemmefra?"

John gik i privatskole. I hans omgangskreds var Rolex ure, røde sportsvogne og dyre rejser nødvendige statussymboler. Sammen med alle disse dyre selvfølgeliger fulgte en arrogant holdning hos mange af børnene.

"Jeg ville hade at se John blive en forkælet døgenigt, der ikke kan finde noget fornuftigt at give sig til, fordi han ikke behøver at arbejde for sine penge."

Men John fandt snart sit kald. Han ville være musiker. Han satte en ære i selv at tjene de penge, han skulle bruge.

"Vi har begge været heldige" sagde Michael med et smil, "Min søn har fundet noget, han brænder for og hans faders penge har ikke korrumperet ham."

Pligt og ansvar er beslægtede størrelser. Her ved begyndelsen af det tredje årtusinde synes begreberne disciplin og daglig rutine at være forkætrede størrelser. Men tænk på det som daglig tandbørstning - det giver sunde tænder. Og sunde tænder er som bekendt en nødvendig forudsætning for at fordøje livets input.